

ปัจจัยบริหารและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุม
โรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

Administrative factors and administrative process associated with practicing
of dengue hemorrhagic fever preventing and controlling Among Health
Personnel in Sukhothai Province

ปัทมา พึ่งสถิตย์¹, อมรศักดิ์ โพธิ์อำ, ผู้วิจัยร่วม^{2*}

Pattama Puengsatit and Amornsak Poum, Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยบริหารและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขประชากรคือ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 1,024 ราย ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Daniel จำนวน 280 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยการบริหาร กระบวนการบริหาร และการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านและนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยบริหาร ประกอบด้วย ด้านกำลังคน ด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (70.70%) ($\bar{X}$ =2.29, S.D.=0.46) ด้านกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านอำนวยการ ด้านการประสานงาน และด้านการรายงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (56.80%) ($\bar{X}$ =2.53, S.D.=0.57) การปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุข ประกอบด้วย การป้องกันระดับปฐมภูมิ ระดับทุติยภูมิ ระดับตติยภูมิ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (56.80%) ($\bar{X}$ =2.43, S.D.=0.50) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยบริหารและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์กับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.164$, $P\text{-value}=0.006$, $r=0.402$, $P\text{-value}<0.001$ ตามลำดับ) ข้อเสนอแนะจาก

¹ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังพิณพาทย์ จังหวัดสุโขทัย

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, E-mail: Amornsak1.poum@gmail.com, *ผู้วิจัยร่วม

งานวิจัย ผู้บริหารสาธารณสุข ควรให้การสนับสนุนปัจจัยบริหารแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดกิจกรรมควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างเพียงพอและต่อเนื่องและมีการส่งเสริมให้มีการประสานงานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานรวมทั้งการสร้างเครือข่ายการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในรูปของคณะกรรมการระดับพื้นที่

คำสำคัญ : ปัจจัยบริหาร, กระบวนการบริหาร, ไข้เลือดออก

Abstract

This descriptive research study aimed to study administrative factor and administrative process associated with practicing of dengue hemorrhagic fever preventing and controlling among health personnel. Population in this study was health personnel which be worked at Sub-district health promoting hospital, Sukhothai Province in fiscal year 2015 about 1,024 cases, and the sample size calculating used Daniel formula for 280 cases, and systematic random sampling was determine. Collecting data by questionnaires composed of 4 parts including, characteristics, administrative factors, administrative process, and practicing of dengue hemorrhagic fever preventing and controlling among health personnel at Sub-district health promoting hospital, Sukhothai Province. In addition to, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.93, association analysis used Pearson product moment correlation coefficient.

The result shown that administrative factors including man, money, and material had mean score with moderate level for 70.70% ($\bar{X}$ =2.29, S.D.=0.46), an administrative process including planning, organizing, directing, co-ordination, and reporting had mean score with moderate level for 56.80% ($\bar{X}$ =2.53, S.D.=0.57). Moreover, practicing of dengue hemorrhagic fever preventing and controlling including, primary prevention, secondary prevention, tertiary prevention had mean score with moderate level for 56.80% ($\bar{X}$ =2.43, S.D.=0.50). An association analyzed found that administrative factors and administrative process were associated with practicing of dengue hemorrhagic fever preventing and controlling among health personnel at Sub-district health promoting hospital, Sukhothai Province with statistic significant ($r=0.164$, $P\text{-value}=0.006$, $r=0.402$, $P\text{-value}<0.001$, respectively). The suggestion, chief executive should

be support an appropriate administrative factor adequately and continuously for all health personnel worked at Sub-district health promoting hospital, and support to coordinate network for internal and external committee community network for practicing of dengue hemorrhagic fever preventing and controlling.

Keywords : Administrative factor, Administrative process, Dengue hemorrhagic fever

บทนำ

ประเทศไทยมีรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2492 และปี พ.ศ. 2501 เกิดการระบาดขึ้นครั้งแรกที่กรุงเทพมหานคร เรียกว่า Thai hemorrhagic fever (สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่, 2554) ต่อมาโรคได้แพร่กระจายไปต่างจังหวัดมีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2546 จำนวนผู้ป่วย 61,806 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 98.42 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งมีผู้เสียชีวิต 76 ราย (อัตราตาย 0.12 ต่อประชากรแสนคน) หลังจากนั้นในแต่ละปีจะมีจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากโรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นทุกปี (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560) สถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกในจังหวัดสุโขทัย พบว่า พ.ศ. 2556 มีอัตราป่วยโรคไข้เลือดออกเท่ากับ 59.3 ต่อแสนประชากร โดยพบว่ามีผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยไข้เลือดออกจำนวน 2 ราย และพ.ศ. 2557 อัตราป่วยโรคไข้เลือดออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (65.3 ต่อแสนประชากร) (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย, 2557) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) นับว่าเป็นหน่วยงานสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิที่มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นสถานบริการสาธารณสุขที่ตั้งอยู่ในระดับพื้นที่โดยทำหน้าที่ในการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในพื้นที่โดยเฉพาะโรคไข้เลือดออก ดังนั้นกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้แก่ การเฝ้าระวังและสอบสวนโรค การควบคุมพาหะนำโรค การให้สุขศึกษาประชาสัมพันธ์ การประเมินผลการควบคุมโรค (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนทรัพยากรการบริหารให้มีความเพียงพอและปริมาณที่เหมาะสม เพราะการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนทรัพยากรการบริหารที่ประกอบด้วย กำลังคน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และกระบวนการบริหาร (Method) (Weichrich & Koontz, 1993) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ เนื่องจากการจัดการที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน 7 ประการที่เรียกว่า “POSDCoRB Model” ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดหาบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating)

การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) โดยมีการศึกษาปัจจัยบริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอ พบว่า ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับสูงและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลาง (สมศักดิ์ บุญเนา, 2557) เช่นเดียวกับการศึกษาของ วุฒิสักดิ์ คำภาชี (2554) ได้ศึกษาปัจจัยสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานควบคุมโรคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานควบคุมโรคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับสูง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานควบคุมโรคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยการบริหารและด้านงบประมาณ

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งยังประสบปัญหาในการปฏิบัติงานควบคุมโรคติดต่อ ได้แก่ การขาดความรู้และทักษะในการดำเนินงาน การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการยังไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ในการประชาสัมพันธ์และให้สุขศึกษาเรื่องโรคไข้เลือดออก และสารเคมีที่ใช้ในการป้องกันและควบคุมยุ่งยากทำให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ สูญเสียงบประมาณ เวลา อุปกรณ์ และเครื่องมือใช้ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ไม่มีการเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน ไม่มีการติดตามประเมินผลเพื่อแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำข้อมูลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนงานพัฒนาและสนับสนุนการปฏิบัติงานควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกให้ประสบผลสำเร็จ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยบริหารและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดวิจัย

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน, ตำแหน่งปัจจุบัน, ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 2) ปัจจัยการบริหาร โดยใช้แนวคิดของ Weichrich Heinz & Koontz Harold (1993) ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ

(Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) 3) ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร โดยใช้กระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB ตามแนวคิดของ Gulick, Luther and L. Urwick (1939) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) การสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) งบประมาณ (Budgeting) และ 4) การปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ ระดับทุติยภูมิ ระดับตติยภูมิ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน พฤษภาคม-ธันวาคม 2559

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 1,024 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกได้แก่ เป็นบุคลากรสาธารณสุขที่รับมอบหมายหรือแต่งตั้งในการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และปฏิบัติงานในหน้าที่มากกว่า 1 ปีขึ้นไป กำหนดเกณฑ์การคัดออก ได้แก่ เป็นผู้ที่ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณที่ทราบประชากรแน่นอนของ Daniel (2010) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อน สามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 280 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ปัจจัยบริหาร ประกอบด้วย บุคลากร, งบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best John W, 1977) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลางและต่ำ

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน, การจัดองค์การ, การอำนวยการ, การประสานงาน, การรายงาน ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง ปานกลางและต่ำ

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ ระดับทุติยภูมิ ระดับตติยภูมิ ข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อหาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้และคำนวณค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.93

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย เลขที่ IRB 34/2558

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (67.10%) มีอายุน้อยกว่า 30 ปี (40%) ($\bar{X}$ =31.68, S.D.=7.69, Max=59, Min=21) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส/แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน (54.60%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (74.60%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท (51.80%) ($\bar{X}$ =19,945.55, S.D.=8,370.90, Max=47,000, Min=8,985) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข (58.60%) พยาบาลวิชาชีพ (20%) และเจ้าพนักงานสาธารณสุข (21%) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี (51.40%) ($\bar{X}$ =10.41, S.D.= 8.32, Max=39, Min=1)

ปัจจัยการบริหาร ในภาพรวมมีคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.29, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาปัจจัยการบริหารจำแนกรายด้านพบว่า ด้านกำลังคนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.47, S.D.=0.60) ด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.32, S.D.=0.52) และด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.40, S.D.=0.56) สำหรับปัจจัยกระบวนการบริหาร พบว่า ในภาพรวมมีคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.40, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณากระบวนการบริหารจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.47, S.D.=0.54) ด้านการจัดองค์กรอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.53, S.D.=0.66) ด้านอำนวยการอยู่

ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.43, S.D.=0.58) ด้านการประสานงานอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.51, S.D.=0.64) ด้านการรายงานอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.53, S.D.=0.57) การปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.43, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.43, S.D.=0.52) การป้องกันโรคระดับทุติยภูมิอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.55, S.D.=0.50) การป้องกันโรคระดับตติยภูมิอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =2.56, S.D.=0.64) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการบริหาร กระบวนการบริหาร และการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปร	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
ปัจจัยบริหาร	81	28.90	198	70.70	1	0.40	2.29	0.46
- กำลังคน	150	53.60	114	40.70	16	5.70	2.47	0.60
- งบประมาณ	97	34.60	176	62.90	7	2.50	2.32	0.52
- วัสดุอุปกรณ์	123	43.90	146	52.10	1	0.40	2.40	0.56
กระบวนการบริหาร	113	40.40	167	59.60	-	-	2.40	0.49
- การวางแผน	138	49.30	136	48.60	6	2.10	2.47	0.54
- การจัดองค์การ	172	61.41	83	29.60	25	8.90	2.53	0.66
- การอำนวยการ	134	47.90	133	47.50	13	4.60	2.43	0.58
- การประสานงาน	166	59.30	91	32.50	23	8.20	2.51	0.64
- การรายงาน	159	56.80	111	39.60	10	3.60	2.53	0.57
การปฏิบัติงานควบคุมและ ป้องกันโรคไข้เลือดออก	121	43.20	159	56.80	-	-	2.43	0.50
- การป้องกันระดับปฐมภูมิ	124	44.30	153	54.60	3	1.10	2.43	0.52
- การป้องกันระดับทุติยภูมิ	155	55.40	124	44.30	1	0.40	2.55	0.50
- การป้องกันระดับตติยภูมิ	189	67.50	67	23.90	24	8.60	2.56	0.64

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบริหารและกระบวนการบริหารกับการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัจจัยบริหารมีความสัมพันธ์กับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.164$, $P\text{-value}=0.006$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยบริหารรายด้าน พบว่า ด้านกำลังคนและด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.167$, $P\text{-value}=0.005$, $r=0.215$, $P\text{-value}<0.001$ ตามลำดับ) ด้านงบประมาณไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติ ($r=0.081$, $P\text{-value}=0.174$) กระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์กับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.402$, $P\text{-value}<0.001$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของกระบวนการบริหารรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงานและด้านการรายงาน มีความสัมพันธ์กับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.304$, $P\text{-value}<0.001$, $r=0.322$, $P\text{-value}<0.001$, $r=0.170$, $P\text{-value}=0.004$, $r=0.186$, $P\text{-value}=0.002$, $r=0.312$, $P\text{-value}<0.001$ ตามลำดับ) (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่าง ปัจจัยบริหาร กระบวนการบริหาร และระดับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยบริหาร และกระบวนการบริหาร	การควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยบริหาร	0.164	0.006**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านกำลังคน	0.167	0.005**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านงบประมาณ	0.081	0.174	ไม่มีความสัมพันธ์
ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.215	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
กระบวนการบริหาร	0.402	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านการวางแผน	0.304	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านการจัดองค์กร	0.322	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านการอำนวยความสะดวก	0.170	0.004**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านการประสานงาน	0.186	0.002**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ด้านการรายงาน	0.312	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก

**P-value<0.001

การอภิปรายผล

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย มีการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง (54.60%) ประกอบด้วยการป้องกันโรค 3 ระดับคือ การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ (Primary prevention) เป็นการเตรียมการในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระยะที่ยังไม่มีโรคเกิดขึ้น ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมลูกน้ำยุงลาย ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.89) การจัดประชุมเพื่อวางแผนจัดกิจกรรมรณรงค์ในการควบคุมโรคไข้เลือดออกร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.82) การให้สุศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออก ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.89) รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านมาเพื่อทำให้ทราบสถานการณ์แนวโน้มการเกิดโรคไข้เลือดออก เพื่อเตรียมทีมเฝ้าระวังโรคในชุมชน ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.83) ตามลำดับ การป้องกันโรคระดับทุติยภูมิ (Secondary prevention) เป็นการดำเนินกิจกรรมเมื่อมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นแล้ว หลังจากติดเชื้อไวรัสไข้เลือดออก เริ่มตั้งแต่ระยะที่ไม่มีอาการจนถึงระยะที่มีอาการของโรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นแล้ว การป้องกันโรคในระยะนี้เพื่อลดความรุนแรงของโรค การป้องกันการแพร่กระจายของโรคไปสู่บุคคลอื่นๆ รวมทั้งการหยุดยั้งการดำเนินของโรคและลดระยะการติดต่อของโรค ได้แก่ การค้นหาผู้ป่วยไข้เลือดออกในระยะก่อนที่จะมีอาการชัดเจนหรือเกิดภาวะช็อค โดยใช้วิธีการตรวจคัดกรองผู้ที่มิใช่หรือสงสัยป่วยด้วย TT test ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.91) เมื่อพบผู้ป่วยที่มีอาการสงสัยว่าจะเป็นไข้เลือดออกจะต้องให้การรักษาหรือส่งต่อผู้ป่วยอย่างรวดเร็ว ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.93) การเตรียมมาตรการในควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น เมื่อเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชนจะต้องเตรียมระบบรายงานที่รวดเร็ว ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.93) การประกาศเตือนประชาชนให้ทราบว่ามิโรคไข้เลือดออกระบาดในชุมชน ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.84) การเตรียมทีมควบคุมโรคที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานได้ทันทีภายใน 24 ชั่วโมง ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.87) ตามลำดับ การป้องกันโรคระดับตติยภูมิ (Tertiary prevention) เป็นการป้องกันโรคในผู้ป่วยที่มีอาการแสดงที่รุนแรงจะต้องให้การดูแลรักษาโรคและการรักษาเพื่อลดภาวะแทรกซ้อนของโรคเพื่อไม่ให้ผู้ป่วยเกิดความพิการหรือเสียชีวิต โดยเน้นที่การจัดระบบการดูแลรักษาและติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่องเพื่อลดภาวะแทรกซ้อนหรือเสียชีวิต รวมทั้งจัดระบบการส่งต่ออย่างรวดเร็ว ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.94)

ปัจจัยบริหาร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.164$, Pvalue=0.006) อธิบายเหตุผลได้ว่า การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จเนื่องจากทรัพยากรการบริหารงานหรือที่เรียกว่า 4'Ms นั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานใดๆ ประสบผลสำเร็จได้

โดยง่าย การบริหารงานทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐาน การบริหารงาน ซึ่งทรัพยากรการบริหารประกอบด้วย กำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และกระบวนการบริหารจัดการ (Weichrich Heinz & Koontz Harold, 1993) ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา (ธีระวุฒิ กรมขุนทด, 2555; อุเทน จิณโรจน์และคณะ, 2556) ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า ปัจจัยบริหารมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 โดยปัจจัยบริหารประกอบด้วย กำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และกระบวนการบริหาร เนื่องจากการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอ กิจกรรมต่างๆ จะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานที่เพียงพอและต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการรวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อพิจารณาปัจจัยการบริหารจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า

ด้านกำลังคนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยพบว่า กำลังคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลสำเร็จให้การดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะกำลังคนจะต้องมีทั้งคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอ ($\bar{X}=3.69$, S.D.=1.10) ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนด้านบุคลากรทั้งด้านจำนวน ความรู้ความสามารถให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.95) รวมทั้งการจัดให้บุคลากรสาธารณสุขได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องเพราะบุคลากรที่บรรจุใหม่ที่เข้ามาปฏิบัติงานในหน่วยงานสาธารณสุขจะต้องได้รับการปฐมนิเทศหรือได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.95) รวมทั้งบุคลากรสาธารณสุขควรได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้บุคลากรสาธารณสุขสามารถป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อุเทน จิณโรจน์และคณะ, 2556)

ด้านงบประมาณ ไม่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย สามารถอภิปรายผลได้ว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและไม่ทันตามเวลาที่กำหนด ($\bar{X}=3.75$, S.D.=1.01) เนื่องจากปัจจัยด้านการเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงานงาน หากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจะทำให้การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ (จารุกิตติ์ นาคคำ, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูยศ ศรีวรพันธ์ (2553) พบว่า บุคลากรในท้องถิ่นไม่พึงพอใจต่อการได้รับเงินค่าตอบแทนเท่าที่ควรและได้สะท้อนให้เห็นปัญหาการได้รับเงินค่าตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ (โบนัส) ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมและการขาดมาตรฐานในการประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ต้องได้รับการปรับปรุงและแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง และทำ

ให้เกิดปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต แต่แตกต่างจากการศึกษาวิจัยของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2545) ที่พบว่า การบริหารงานที่จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายจะต้องประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอจะทำให้ผลการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ

ด้านวัสดุอุปกรณ์อุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของบุคลากร สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะขาดเสียมิได้ประการหนึ่งในการบริหารงานเพราะเป็นเครื่องมือดำเนินงานไปสู่จุดหมาย ที่กำหนดไว้การปฏิบัติงานจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการ ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=1.04$) และต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (บุญทัน สมิน้อยและคณะ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2545) ที่พบว่า การปฏิบัติงานจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานโครงการและต้องมีระบบการจัดการ ที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระบวนการบริหาร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ บุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.402$, $Pvalue<0.001$) สอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick & Urwick กล่าวว่า กระบวนการบริหารเป็นกระบวนการที่มี ขั้นตอนเกี่ยวข้องต่อเนื่อง ผู้บริหารจะเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรขององค์การเพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายขององค์การ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคนตั้งแต่ระดับสูงสุดถึงระดับต่ำสุด โดยกระบวนการ บริหารประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกว่า POSDCoRB ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนหรือ วางโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ พร้อมด้วยวางแผนวิธีปฏิบัติระบุ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ 2) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดรูป โครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่างๆ ของ หน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจ หน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป 3) การจัดบุคลากร (Staffing) เป็นการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานตั้งแต่การ แสวงหา การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนา การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้นตลอดจนการพิจารณาให้พ้น จากตำแหน่งงาน รวมทั้งการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานที่ดีให้มีอยู่ตลอดไป 4) การสั่งการ (Directing) เป็นการวินิจฉัยสั่งการหลังจากที่ได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว รวมทั้งการติดตามและให้มีการ ปฏิบัติงานตามคำสั่งนั้นๆ ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน 5) การประสานงาน (Coordinating) การประสานงานหรือสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ภายในองค์การให้ เข้ากันได้เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันทำให้ทุกหน่วยงานประสาน กลมกลืนกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การร่วมกัน 6) การรายงาน (Reporting) เป็นการเสนอ

รายงานให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบต่างๆ ทราบความเคลื่อนไหวความเป็นไปเป็นระยะๆ ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบความก้าวหน้าของงานของตนอยู่เสมอ การเสนอรายงานจำเป็นต้องมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานมีการศึกษา การประเมินผลและมีการตรวจสอบเป็นระยะๆ เพื่อการปรับปรุงได้ทันทีหรือการปรับปรุงในอนาคต 7) การงบประมาณ (Budgeting) การจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า กระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น (อาคม ปัญญาแก้วและคณะ, 2554) และการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดนครราชสีมา (หาญ จินดา, 2548) เมื่อพิจารณากระบวนการบริหารจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า

การวางแผน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อธิบายเหตุผลได้ว่า บุคลากรสาธารณสุขควรมีการจัดทำแผนในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.89) และมีการศึกษาภาวะเปรียบเทียบแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.96) ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง นอกจากนี้ บุคลากรสาธารณสุขจะต้องมีการวางแผนการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และกำลังคน ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.81) เนื่องจากมีข้อจำกัดในปัจจัยบริหารทั้งสามด้าน ดังนั้น การวางแผนที่ดีในการใช้ทรัพยากรบริหารจะทำให้สามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งตรงกับหลักการวางแผนของ Henri Fayol (1949) ที่ระบุว่า การวางแผนหรือวางแผนโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ พร้อมด้วยวางแผนวิธีปฏิบัติระบุดุลประสค์ของการปฏิบัติงานนั้นๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ

การจัดองค์กร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อธิบายเหตุผลได้ว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดำเนินการจัดทำผังโครงสร้างการบริหารงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.88) ซึ่งตรงกับหลักการวางแผนของ Henri Fayol (1949) ที่ระบุว่า การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารขององค์กรจะต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของบุคลากรตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะบทบาทหน้าที่และวิธีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป นอกจากนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการมอบหมายงานหน้าที่ให้แก่บุคลากรสาธารณสุขในการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.91)

การอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อธิบายเหตุผลได้ว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามารถมอบหมายหน้าที่การทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.88) นอกจากนี้ควรมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.85) ซึ่งตรงกับหลักการบริหารของ Henri Fayol (1949) ระบุว่า การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือการสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน การวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ การควบคุม บังคับบัญชาและการดูแลการปฏิบัติงานในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน

การประสานงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อธิบายเหตุผลได้ว่า การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีกระบวนการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการโดยมีผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.83) นอกจากนี้ มีการเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานปรึกษาและซักถามงานด้านต่างๆ ได้ โดยตรงด้วยวิธีการติดต่อที่มีประสิทธิผลรวมถึงรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น โทรศัพท์ ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.58)

การรายงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสุโขทัย อธิบายเหตุผลได้ว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการติดตามปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานและแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้อง ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.81) การรายงานเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นประจำทุกปีงบประมาณ โดยยึดเป้าหมายเป็นรายงวดหรือรายงานประจำปีรวมทั้งมีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานในหน่วยงานเมื่อได้รับการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานใหม่ ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.76) ตรงกับหลักการของ Gulick Luther & L. Urwick (1939) ระบุว่า การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากบนและล่าง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอจะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างการเข้าใจอันดีต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัยและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกอำเภอ ควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนปัจจัยบริหารแก่บุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่มีส่วนในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยควรคำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอและเหมาะสมให้ทันเวลาต่อการปฏิบัติงานและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนงานโครงการของหน่วยงาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวางแผนงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก และมีการอำนวยการในการควบคุม กำกับ การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน รวมทั้งควรมีการส่งเสริมให้มีการประสานงานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกบรรลุผลลัพธ์ตามแผนงานที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรคสำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มโรคไข้เลือดออก. (2560). คู่มือการประเมินผลตามตัวชี้วัดงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก. กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 1.
- จารุกิตติ์ นาคคำ. (2556). ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการรายงานข้อมูลสุขภาพระดับปฐมภูมิของบุคลากรสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น; 21(1).
- ชูยศ ศรีวรรณ. (2553). ปัจจัยแรงจูงใจต่อผลการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ธีระวุฒิ กรมขุนทด. (2555). ปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับความสมบูรณ์ของรายงานข้อมูลมาตรฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับสถานีอนามัย อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ [การศึกษาอิสระ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข]. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญถม ชัยวัฒน์. (2553). ปัจจัยการบริหารและกระบวนการที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญทัน สมิน้อย, ประจักษ์ บัวผัน. (2554). ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัย พื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น; 16(6): 706-715.

- วุฒิสกดิ์ คำภาชี. (2554). ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค
ใช้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานควบคุมโรคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบล จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
สาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- หาญ จินดา. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารกับการปฏิบัติงานด้านการบริการ
สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหา
บัณฑิต วิชาเอกบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). องค์การและการจัดการ. ธรรมสาร. กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ บุญเนา. (2557). ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานควบคุมโรคใช้เลือดออกของทีม
เฝ้าระวังสอบสวน เคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่. (2554). คู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย. (2557). สรุปรายงานประจำปี. เอกสารอัดสำเนา.
- อาคม ปัญญาแก้ว, ประจักษ์ บัวผัน. (2554). ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การที่มีผลต่อ
สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554.
- อุเทน จิณโรจน์, วิทน์ จันทรโพธิ์ศรี. (2556). ลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยในการบริหารมีผลต่อการ
ปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานระบาดวิทยาโรคติดต่อของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพตำบล จังหวัดมหาสารคาม. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น; 21(1): 63-
74.
- Best, John W. (1977). **Research is Evaluation**. (3rd ed). Englewood cliffs: N.J. Prentice Hall. (9th
ed). New York: John Wiley & Sons.
- Gulick, Luther and L. Urwick. **Paper on the Science of Administration**. New York: Columbia
University. 1939
- Henri Fayol. (1949). **General and Industrial Management**. London: Isac Pitman sons
Ltd. Weichrich Heinz, Koontz Harold. **Manage A Global Perspective** Mcgraw Hill. 1993.